

8 novembre 1950: Art i Arqueologia. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT informa sobre el I Congrés Internacional de Prehistòria i Protohistòria Mediterrània, tingut a Florència, Nàpols i Roma del 18 d'abril al 2 de maig, i sobre el III Congrés Internacional de Ciències Prehistòriques i Protohistòriques, tingut a Zuric del 14 al 19 d'agost.

El Sr. JOSEP M. PONS i GURI parla de les *Excavacions a la Torre dels Encantats, d'Arenys de Mar*, dutes a terme sota la seva direcció. En aquest lloc es conserven restes d'un poblat pre-romà, on ja havien fet troballes Pellicer i Pagès, Salarich i Verdaguer i, més modernament, Marià Ribas, Francesc Prat i el mateix comunicant. Les excavacions fetes per aquest, en col·laboració amb la Comissaria Provincial d'Excavacions representada pel Sr. Serra i Ràfols, afecten un sector d'uns nou-cents metres quadrats, a la part nord-est del poblat, probablement un barri industrial, eixamplament de la part primitiva, que representa 1/30 de la superfície total. Estudia l'estratigrafia que, pel fet d'ésser molt definida — s'hi poden reconèixer en alguns punts fins a set estrats — i d'haver-se excavat en alguns llocs fins a tres metres de profunditat, permetrà de realitzar determinacions cronològiques del més gran interès. L'estratigrafia concorda cronològicament amb les troballes de monedes — trenta peces en total —, segons l'estudi fet pel Sr. Felip Mateu i Llopis. Cinc d'aquestes monedes són romanes (la més antiga de l'any 217 a. de J. C.), una és púnico-ebusitana i, les restants, ibèriques. Les troballes fetes a la zona excavada corresponen als segles IV-I a. de J. C. En aquest moment, abans de la difusió de la terra sigillata, s'extingeix aquest nucli de població. D'aquestes troballes, les més interessants són: un carrer empedrat, amb un regueró central de desguàs; una sitja graner amb un dispositiu al fons per a la sortida del gra; una foneria de la qual s'han trobat restes del conducte per al ferro fos. Estudia les característiques d'altres sitges excavades darrerament, i fa un resum de tot el material trobat, relacionant-lo amb l'estratigrafia i fa notar, entre altres detalls, com la ceràmica grisa de la costa catalana no apareix fins als estrats de finals del segle III o de començaments del II a. de J. C. Durant la seva exposició, el comunicant mostra un pla general del poblat, un de la zona excavada, fotografies del carrer, de les restes d'habitacions, de les sitges i de diversos objectes, i un corpus del material ceràmic classificat per tipus.

Intervé el Sr. J. DE C. SERRA I RÀFOLS (fa notar la importància d'aquestes excavacions, puix que les fetes en poblats pre-romans són escassíssimes; hi trobem una estratigrafia extraordinàriament interessant, que situa en moments determinats molts materials, la cronologia dels quals es podrà documentar per primera vegada). — F. DURAN I CAÑAMERAS, Secretari.

18 novembre 1950: Història. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT informa sobre el IX Congrés Internacional de Ciències Històriques, tingut a París del 28 d'agost al 3 de setembre.

El PRESIDENT presenta un exemplar del primer volum de l'estudi *Pere el Gran*, del Sr. Ferran Soldevila, editat recentment per l'Institut.

Mn. LLUÍS PERRAMON fa una comunicació sobre *Mites i cultes grecs a Catalunya i Provença*. Per tal de comprendre — diu — l'expandiment religiós de Grècia a Catalunya cal tenir presents les dues colonitzacions de rodís i focencs. De la primera, en tenim el testimoni d'Estrabó, algunes restes arqueològiques i el fet mític: els d'Hèracles, Faetó i Europa són els mites més importants que s'hi donen. Assenyala l'itinerari toponímic de cadascun d'aquests mites i els relaciona amb el de Pyrenne, segons les fonts antigues.

També ho fa amb el d'Afrodita (Venus), un temple de la qual s'edificà a Portus Veneris, prop del Pirineu. Els cultes focencs a les costes provençals i catalanes van íntimament lligats amb les llegendes i els textos històrics de la fundació de Massàlia: Estrabó cita la consulta feta a Artemis d'Efès sobre la fortuna de la colonització grega de l'Occident. Remarca l'evolució artística de l'Artemis massaliota i emporitana, paral·lelament a la del model efesià. Finalment esmenta també la presència del culte d'Apol·lo, que es reflecteix molt bé en l'art grec de l'Occident.

Intervenien el PRESIDENT i el Sr. F. SOLDEVILA. — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

22 novembre 1950: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT informa sobre el I Congrés de la Federació Internacional d'Associacions d'Estudis Clàssics, tingut a París del 28 d'agost al 2 de setembre.

El Sr. ANTONI M. BADIA I MARGÀRIT s'ocupa d'*Els demostratius i els verbs de moviment en les llengües ibero-romàniques*.¹ Comença indicant que als tres termes de la demostració que distingeixen adjectius, pronoms i adverbis llatins, en corresponen generalment només dos en les llengües modernes, menys en castellà i portugués; aquestes llengües mantenen els tres demostratius per arcaisme. En canvi, el català ha reduït a dos els tres termes de la demostració locativa del llatí, donant lloc al demostratiu de proximitat (que generalment és *aquest*, però que en algunes zones és *aqueix*) i al de llunyania (*aquell*), bé que els tractadistes de llengua moderna segueixen establint encara l'existència de tres demostratius en català. La inexistència del segon terme de la demostració es demostra per la incorrecció amb què s'usa *ese* en el castellà parlat per catalans. L'alliberament dels tres graus de la demostració llatina fou, però, lent, i, així, en català medieval, *aquest* i *aqueix* s'oposaven, perquè es referien al primer i segon termes de la demostració, respectivament, com es veu molt bé en la literatura epistolar. Però en sortir de l'època antiga, els dos demostratius esmentats es redueixen a un de sol (el de proximitat), amb una sola excepció: el valencià, que manté viva la diferència dels tres demostratius, per arcaisme. Semblantment s'esdevé amb els adverbis *ací* i *aquí*, confosos avui en *aquí*, però distingits en català antic, encara que, ja aleshores, hom pot trobar casos d'indistinció entre ambdós. Però no s'acaba així el problema — segueix el comunicant — perquè la conservació d'un o dos termes demostratius presuposa divergències en l'ús d'alguns verbs de moviment: l'expressió del moviment envers la segona persona és, en castellà, el verb *ir* (*voy a verte*), però en català és *venir* (*vinc a veure't*), i la diferència s'explica perquè en castellà, existint dos graus locatius, hom surt d'un terme per a anar a l'altre, cosa que no succeeix en català, no movent-se l'acció del propi terme de proximitat. L'esmentada relació entre els demostratius i els verbs de moviment ve comprovada per dos altres fets: en primer lloc, el català antic (que distingeix dos termes de proximitat) usa, en el cas citat, no *venir*, sinó *anar*; en segon lloc, el valencià modern (que també té dos demostratius de proximitat) presenta la mateixa construcció d'*anar*, en l'exemple proposat.

Intervenien el Srs. J. PERENYA, P. BOHIGAS, G. COLON (creu recordar que En Verdguer distingeix arbitràriament entre *ací* i *aquí*) i el PRESIDENT (l'Institut ha tingut sempre presents, en les normes gramaticals, els dialectes que distingeixen determinats fets — p. ex., l'ús dels tres demostratius pel

1. Aquesta comunicació ha estat publicada, en una versió castellana ampliada, a «Estudios dedicados a Menéndez Pidal», III, 3-31.